

**1 Johannes I: 1-4 : dezelfde tekst na vijftwintig jaren
behandeld : gedachteniswoord bij vijftwintigjarige
evangeliebediening, uitgesproken te Rotterdam, op 5 juni 1870**

<https://hdl.handle.net/1874/234478>

mm 10889

BR.1870.I.12.

1 Johannes I: 1-4.

Dezelfde Tekst na Vijfentwintig
jaren behandeld.

GEDACHTENISWOORD

BIJ

Vijfentwintigjarige Evangeliebediening,

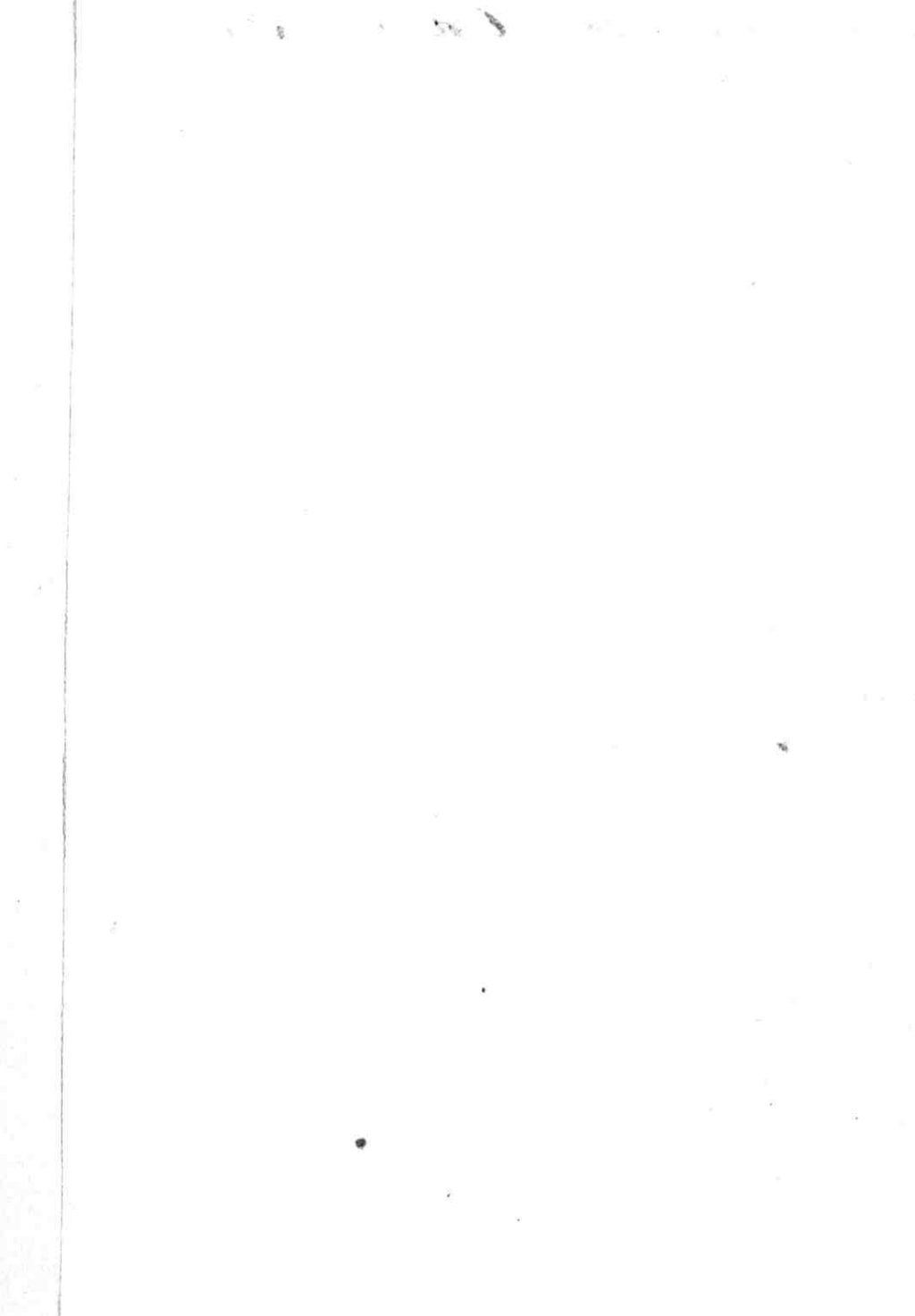
UITGESPROKEN TE ROTTERDAM, OP 5 JUNI 1870,

DOOR

W. FRANCKEN Az.

(De opbrengst is voor Bodegraven.)

ROTTERDAM,
D. J. P. STORM LOTZ.
1870.

1 Johannes I: 1-4.

Dezelfde Tekst na Vijfentwintig
jaren behandeld.

GEDACHTENISWOORD

BIJ

VIJFENTWINTIGJARIGE EVANGELIEBEDIENING,

uitgesproken te ROTTERDAM, op 5 Juni 1870.

DOOR

W. FRANCKEN Az.

(De opbrengst is voor Bodegraven.)

ROTTERDAM,

D. J. P. STORM LOTZ.

1870.

VOORREDE.

De 1^e Juni, de herinneringsdag mijner vijftwintigjarige Evangeliebediening, werd mij, niet-tegenstaande hij mij veel smartelijks voor den geest bracht, tot een blijden dag gemaakt door de treffende, in menig opzicht verrassende bewijzen van veler liefde.

Den vorigen dag was Bodegraven door een zwaren brand voor een goed deel vernield. De gedachte, dat ik door de uitgave mijner gedachtenisrede eene kleine bijdrage kon leveren tot leniging van zoo grooten nood, gaf den doorslag bij de overweging of ik het hier volgende Woord in 't licht zou geven. Mijne bijzondere vrienden zullen het mij om dit doel ten goede houden, dat ik niemand hunner een exemplaar ten geschenke aanbied. Volledigheidshalve

vermeld ik, dat na het votum gezongen werd Psalm 89: 1, na de leerrede Gez. 99: 2, en na het dankgebed Gez. 213: 4. Bij de opgave van het laatste voegde ik de herinnering, dat dit Gezang gedicht werd door mijnen onvergetelijken vader, die vóór vijfentwintig jaren mij tot de Evangeliedienst inleidde.

W. F. Az.

LEERREDE

OVER

1 JOH. I: 1-4.

Hetgeen van den beginne was, 't geen wij gehoord, 't geen wij met onze oogen gezien, 't geen wij aanschouwd en onze handen getast hebben, aangaande het woord des levens, — en het leven is geopenbaard en wij hebben het gezien, en wij getuigen en verkondigen u het eeuwige leven, dat bij den Vader was en ons geopenbaard is geworden, — hetgeen wij gezien en gehoord hebben, verkondigen wij ook u, opdat ook gij met ons gemeenschap hebt; en onze gemeenschap (òf: onze gemeenschap nu) is met den Vader en zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS. En dit schrijven wij u, opdat uwe blijdschap volkomen zij.

Mijne toespraak zou met eene onwaarheid beginnen, indien ik zeide: het is mij als de dag van gisteren, toen ik voor vijftwintig jaren deze zelfde woorden tot tekst aflas voor mijne intreërede aan de *Vuursche*: de kleine maar bekoorlijke landgemeente, waar natuur met vriendschap en

liefde een verbond had aangegaan, om den jeugdigen evangeliedienaar te stemmen tot een warm Loof den Heer, mijne ziel! Neen! niet als de dag van gisteren. Vijfentwintig jaren zijn voor geen mensch kort. Ik althans gevoel dat voor mij zelven diep. Een rijk levenslot was het mijne, rijk aan uitnemende zegeningen, rijk aan diep smartelijke teleurstellingen en verliezen. Veelvuldig heb ik de tegenstelling, en de overgangen onderzonden tusschen de tranen van den vurigsten dank, als de liefde van God zich onmiskenbaar aan ons betoont, en de tranen der diepste droefheid, als Gods aangezicht zelfs voor den geloovigste zich schijnt te bedekken. Wat heb ik daarbij, in de twintig jaren, die ik onder u doorbracht, een wisseling van ambtbroeders gezien, en welk eene verandering aanschouwd op het gebied van kerk, godsdienstig leven en godgeleerde wetenschap. De vaak bange strijd om waarheid, en om haar te betrachten in liefde; de strijd om vastheid des geloofs, als alle grondvesten schijnen los te raken, die strijd is mij verre van vreemd gebleven; maar ook niet de bezielende vreugde, dat met CHRISTUS JEZUS de waarheid, gelijk de zon, als zij de nevelen overwint, uit den strijd te schooner te voorschijn treedt. Er komt bij, dat het leven van den Evangeliedienaar in uw midden zeer druk is, en hij vaak met zulk een stroom van allerlei bemoeiingen als overstelpt wordt, dat het meer innige gemoedsbestaan, 't in God verborgen leven, er onder dreigt bedolven te worden.

Doch ik zal over veel van deze dingen niet uitweiden: een goed deel behoort ook thuis in de binnenkamer. Maar ziet! mijn voornemen om eene schets te geven van het onderscheid tusschen toen en nu, eene schets van de wisseling, onderemenging, scheiding, zich aankondigende hereeniging van onderscheiden richtingen op 't gebied der kerk en der godgeleerde wetenschap, dat voornemen is mij verijdeld. Door wie? Door u, mijne vrienden, leerlingen, kinderen, bloedverwanten, dienstboden! Gij hebt mij de kalmte benomen, die vereischt wordt voor 't ontwerpen van zulk eene schets, — zal zij juist zijn. Zoo licht zou ik een of ander verschijnsel misteekend hebben en daardoor, tegen mijne bedoeling, dezen of genen hebben zeer gedaan. Nog eens, gij mijne vrienden! hebt mij die kalmte benomen door de treffende bewijzen uwer vriendschap en waardeering. Mijn hart schoot vol aan den morgen van dien 1^{en} Juni. Ik dank er u hartelijk voor; kostelijk zijn mij uwe namen, en meer nog de vereeniging van die namen in een en denzelfden album. Ik heb er beschaamd en verheugd bij gestaan: beschaamd, omdat ik mismoedigd soms heb getwijfeld, — verblijd, omdat ik niet langer behoef te twijfelen, of de richting, die ik, onder veel tekortkoming, naar mijn beste weten en geweten meende te moeten volgen, nog vele en achtungwaardige vrienden heeft en waardeering vindt bij andersdenkenden. 't Is de richting, die, naar ik met de woorden van een mij dierbaar, reeds ontslapen Duitsch godgeleerde, (ULLMANN) in mijne

intreërede zeide, vast in het geloof en vrij in de wetenschap zijn wil; 't is de richting, welke uitgaat van CHRISTUS JEZUS, die haar, gelijk het licht omtrent zijn eigen bestaan getuigt en verzekert, de vol-zekere is (ROTHE); de richting, die van den ontwikkelden christen en vooral van den godgeleerde eene eigen overtuiging vraagt en aan geen medegaan zonder zelfstandigheid waarde hecht, maar juist daarom eerbied kweekt voor iedere andere van geen onzedelijke of ongodsdienstige beginselen uitgaande overtuiging; de richting, die het leven hooger stellende dan de leer, het christelijk leven en karakter zoekt en waardeert en voor die waardeering durft uitkomen, al vertoont het zich in andere, gebrekkige denkvormen of in verstandelijke bekrompenheid; de richting, die, door JEZUS zelf onderwezen, nooit wil vergeten, dat de liefde het meeste is.

Nog eens, ik dank allen, die mij van hunne liefde deden blijken, maar ook u allen, die hier te dezer ure, met mij en voor mij wilt danken. Want ik heb veel te danken; onder veel niet het minst hiervoor, dat ik het geloof niet verloren heb, dat die zijnen eigen Zoon niet spaarde, met hem alle dingen zal schenken, en dat de hemelsche Vader met ons een heerlijk levensdoel voorheeft, te bereiken, niet in weerwil van, maar door strijd en duisternis en smart. — Maar zal ik u zeggen, waarin te dezer ure mijn dank als samenkomst? Hierin, dat ik nu, na vijfentwintig, na deze vijfentwintig jaren, nog de Evangelieprediking mij vertegenwoordigen kan met dezelfde woorden van den

apostel JOHANNES. Nog kan ik en wil ik "van ganscher harte", op grond van eigen aanschouwing en ervaring getuigen, van het leven, als van den Vader geopenbaard in JEZUS CHRISTUS, getuigen in den geest der liefde tot de bevordering der ware en zalige gemeenschap tusschen God als Vader en de menschen als zijne kinderen.

Begrijpt mij wèl, m. Gel.! Indien ik, mij plaatsende tegenover het woord van JOHANNES, daarin nog, als voor vijftwintig jaren, vind uitgedrukt het wezen des Evangelies, de onmisbare voorwaarde van zijne prediking en het doel, waartoe deze moet geschieden, — ik zou mij daarover schamen, indien dit de vrucht van vadsige luiheid, van krampachtig vasthouden aan het eens aangenomene, de vrucht van een zich afsluiten voor goed oud licht uit de geschiedenis, voor goed nieuw licht uit eigen leeftijd. Neen! waar leven is, is ontwikkeling, en geene ontwikkeling, zonder dat er, als uitgediende windselen, wegvalt van vormen, voorstellingen, denkbeelden, die vroeger noodzakelijk schenen, ja, ook ten deele onmisbaar waren. Welnu, dat is ook zoo bij de inwerking op ons en bij de ontwikkeling in ons, van dat hoogste leven, ons in CHRISTUS JEZUS van den Vader geopenbaard. Naarmate hij meer in vollen zin ons leven wordt, kan en moet veel wegvallen, waaraan men vroeger behoefte had, maar dat nu, langer aangehouden, die inwerking en ontwikkeling meer belemmeren, dan bevorderen zou. Maar dit van den Vader in CHRISTUS geopenbaarde leven moet ons gebleven,

moet krachtiger in ons geworden zijn, zoodat men even datzelfde, waarvan men eens met jeugdige geestdrift en eenigszins onbestemde opgewondenheid getuigde, dieper heeft leeren kennen, hooger waardeeren, kalmer maar krachtiger aanbevelen, omdat men het meer en meer als eeuwig leven tegenover zooveel wat schijn is en onbevredigd laat, heeft ervaren.

Ik erken met ootmoed, ik moest het daarin verder hebben gebracht. Maar dat het leven, als van God in CHRISTUS JEZUS geopenbaard, mij niet omneveld is geworden, zoodat ik het verloor, veeleer dat ik uit eigen aanschouwing en ervaring er van getuigen kan en het aanbevelen, daarvoor dank ik God.

Staat mij toe, in korte trekken te teekenen, hoe mij van de Evangelieprediking, naar zij door JOHANNES wordt geschetst, voor den geest staat de inhoud, de onmisbare voorwaarde, het doel.

JOHANNES' woorden hier zijn van moeilijke uitlegging. Niet alleen wat de woordvoeging betreft, maar ook omtrent een gedeelte van hunnen inhoud valt het niet gemakkelijk met zekerheid te spreken. Dit geldt bepaaldelijk wat hij noemt het woord des levens, aan 't einde van vers 1: of hij er mede bedoelt, wat hij in den aanvang zijns Evangelies het Woord noemt, hetwelk bij God en God, in CHRISTUS JEZUS is vleesch geworden; dan of hij aan 't geen wij Evangeliewoord noemen heeft gedacht. Het eerste is mij het waarschijnlijkst. Maar

ook dan blijft er op zijne woorden zekere nevel, of wilt gij liever, een schemerlicht: zij geven geen scherp bepaalde begrippen. Van daar, dat de een hier nog altijd meent te lezen van een persoonlijk vóórbestaan van JEZUS CHRISTUS of den Zoon Gods. Een ander daarentegen vindt juist in het gebruik van het onzijdige „wat in den beginne was” (niet die in den beginne was), het tegendeel. Volgens den laatste zijn: wat in den beginne was, – het levengeweende woord, – het leven, dat bij den Vader was, de uitdrukking voor die zijde van Gods wezen, volgens welke hij zich openbaart en mededeelt: eene openbaring en mededeeling, welke alom verspreid, in hare hoogste kracht zich betoond heeft in JEZUS' verschijning. Hij is dan het middelpunt, dat alle andere godsopenbaringen als in zich samenvat en voleindigt, het volmaakte voertuig (orgaan) voor de mededeeling van het leven Gods aan de menschen.

Maar juist dat er, wat dit punt betreft, ook bij JOHANNES niet meer dan schemerlicht is, heeft er toe medegewerkt om mij in klimmende mate te overtuigen: vooreerst, dat het christelijk geloof en leven nooit mag afhankelijk gesteld worden van een scherp afgerond leerstuk, veelmin daarmede vereenzelvigd worden; vervolgens dat het niet in de bestemming van het Evangelie lag, om alle geheimzinnigheid van Gods wezen en van JEZUS' persoon weg te nemen. Trouwens alle godsdienstig, ook het christelijk-godsdienstig leven heeft iets mystieks, bij welks beschrijving onze taal te kort schiet, voor zoo-

verre het rechtstreeksche gemeenschap is met God.

De zaak intusschen, waarop het bij JOHANNES aankomt en die mij het eenig al des christendoms toeschijnt, staat hier duidelijk: Het leven, het ware, eeuwige leven is van den Vader aan ons geopenbaard in JEZUS CHRISTUS.

Het leven, — er is een zinnelijk, er is een geestelijk leven. Het geestelijke leven is een leven van vrijheid, heiligheid, liefde. In dit zinnelijk lichaam, in deze stoffelijke wereld te komen tot dat geestelijke leven en het te verwerven door gemeenschap met God, den volstrekt vrije, den volmaakt heilige, en de liefde zelve, dit is de bestemming van den mensch. Naarmate hij het minder heeft en het tegendeel van ware gemeenschap met God, de zonde, najaagt, leeft hij minder en verkeert in een toestand van sterven. Naarmate hij er meer van bezit en er door meer ware gemeenschap met God in vooruitgaat, naar die mate leeft hij meer een leven, dat den waarborg der onvergankelijkheid, aan God ontleend, toch in zich zelf draagt. Van dat leven nu zijn er steeds en alomme, trots de afdwalingen des verstands en de verschrikkelijke macht der zonde, sporen, bewijzen, uitnemende getuigen gevonden, zoowel in de wereld der volkeren als onder Isrel. Hoe zou het ook anders kunnen, daar het „bij den Vader was”, en de natuur van Gods wezen, die hij niet verloochenen kan, mededeeling met zich brengt. Geen woord uit JOHANNES' Evangelie is door de nieuwste onderzoekingen omtrent de geschiedenis der godsdiensten meer bewaarheid, dan dat „het licht

scheen in de duisternis", al heeft "de duisternis" te vaak het niet "begrepen". Maar – en hier klopt het hart van het Evangelie, – geopenbaard, d.i. in volle licht te voorschijn getreden, zóó dat ieder die zien wil, het zien kan; geopenbaard d.i. ten volle in onze menschelijke natuur verwezenlijkt, tot vleesch en bloed geworden, zóó dat ieder die er in deelen wil, er aan kan deel verkrijgen, geopenbaard is het ware, eeuwige leven eerst in JEZUS CHRISTUS. De Vader heeft hem gegeven en in hem de bron geopend voor allen, die willen leeren leven. Hij, JEZUS CHRISTUS, dien wij om zijne onafgebroken gemeenschap met God, den Zoon van God, en om zijn innig toebehooren met heel zijn persoon en werk en hart den Zoon des Menschen noemen; hij, die JEZUS heet, maar ook is, omdat hij door de overmacht van heilige liefde de macht der zonde vernietigt; hij, geen wereldsche CHRISTUS, zooals het bedorven hart hem wilde en nog wil, maar toch CHRISTUS, dewijl de macht in hem woont, om met zijnen geest zijne vrienden te vervullen, hij, hij-zelf is het Evangelie. Of wat is evangelie, wat blijde boodschap, indien niet dit, dat in 't midden van de geschiedenis van ons geslacht, waarin zoo telkens teekenen van leven en voorgevoelens van eeuwig leven omneveld worden; te midden van ons geslacht, als antwoord op het vragen van de edelsten en besten, en als vervulling van de diepste behoeften van levenzoekende zondaars, dat hier door Gods genade verschenen is, wat zijne eeuwige liefde ons van vóór de tijden der eeuwen, "in den beginne" had toegedacht –

het volmaakte Leven! En leven, dat in JEZUS en zijne opstanding bewezen is sterker te zijn, dan de dood. En leven, van welks levenwekkende kracht hij zoo overtuigd was, dat hij allen die vermoeid zijn en beladen tot zich riep, zich zelf de Weg noemde, en henengaande zijnen vrienden profeteerde: „Ik leef en gij zult leven!” Ik kan slechts aanstippen. Maar vergeet dit eene niet. Onze gezichtskring is, wat de natuur en volkeren en godsdiensten betreft, vrij wat wijder dan die van JOHANNES. Doch iedere ontdekking heeft slechts te hooger doen schatten, dat het leven in JEZUS zóó is geopenbaard aan en voor ons, zoo is ingegaan in ons vleesch en bloed, in onze verzoekingen en strijd, in ons lijden en sterven. Armen en rijken, eenvoudigen en geleerden, kinderen des voorspoeds en vervolgd door weêrspoed, Semiëten en Japheten en Chamieten, de zonen der negentiende als der eerste eeuw – als maar schuldgevoel prangt, levensheimwee ontwaakt, honger naar gerechtigheid als voedsel, en dorst naar God en het goede als lafenis uitziet, – begroeten vroeg of laat in JEZUS den vervuller hunner nooden. En dit is de JEZUS, die mij was en bleef en naar ik van God bid, zal blijven de inhoud mijns Evangelies. Ik heb mij soms tegen sommige verschijnselen in het midden der gemeente, ook te dezer plaats, warm uitgelaten. In bijzonderheden zal ik mij zeker nu en dan hebben vergist, en 'k zou al zeer dwaas zijn, indien ik mij niet verootmoedigen wilde over alle onheiligh vuur, dat er zich in mag gemengd hebben. Maar dit

ben ik mij bewust, dat het heilig vuur was, als ik opkwam tegen alles, wat hier onder den invloed der STRAUSZEN en RENAN's, ginds onder den invloed van een versteenend dogmatisme of verstijvende kerkvergoding, elders weer onder den invloed eener beviezende twijfelziekte, de geestdrift voor JEZUS, de liefde tot JEZUS, het geloof in JEZUS dreigde te dooden of te verzwakken. Want met JEZUS' persoon komt of wijkt zijn geest, en met het heerschen en doordringen van zijnen geest staat of valt de waarachtige vooruitgang der menschheid.

Ik sprak van heilig vuur, 'k bedoel de warme geestdrift des geloofs en der liefde. Die komt mij voor de onmisbare voorwaarde der Evangelie-, der CHRISTUS -, der Levensprediking te zijn. Eigen verstand en hart moet van haar inhoud zoo overtuigd en daarmee zoo doordrongen zijn, dat die ingenomenheid zich uiten moet. Of komt u dit niet te gemoet uit JOHANNES' woorden? Van moeilijke uitlegging zijn zij. Taalkundig beschouwd, durven wij den volzin niet onberispelijk noemen, die tot tweemaal door een tusschenzin afgebroken wordt. Maar taalkunde, hoe onmisbaar ook, volstaat niet om een volzin als dezen te verstaan en te waardeeren: een volzin, dien wij met al zijn gebrek niet verruilen met gladgepolijste woorden en kleurrijken woordentooi, waar zij moeten dienen, om een koud ledig te bedekken. Men heeft van dezen brief gezegd: het is er aan te merken, dat hij van een oud man is. Ja! van een oud man, maar wiens hart van jonge-

lingsgeestdrift klopte, als hij omtrent hem (de naam spreekt van zelf) getuigt. Zoo ook hier. JOHANNES begint, wat hij weinig gewoon zal geweest zijn, hij begint te schrijven; maar zijn gemoed is te vol, en te plotselijk dringt zich alles gelijktijdig naar zijne schrijfstift, dan dat hij het in afgepaste regelmatigheid doen kan. Zoo moet het zijn: ik bedoel niet, dat deze woordvoeging in zich zelf voorbeeldig is, noch dat Evangelieprediking en schoone stijl malkander zouden vlieden: maar de levendigheid van eigen aanschouwing, de diepte van eigen ervaring, het rijk gevoel der levenskracht uit die bron, — zij moeten zich afdrukken in het woord, en kracht leenen aan het woord, dat wil getuigen van het leven in JEZUS en de liefde des Vaders, en dat leven wil aanbevelen en er anderen voor winnen.

Ik veracht geen geleerdheid, veel min ware wetenschap, veeleer schaam ik mij, als er christelijke godgeleerden zijn, die ze verwaarloozen, of mededoen met hen, die het recht van bestaan eener christelijke godgeleerde wetenschap betwijfelen. Maar is 't het hart, dat welsprekend maakt, dan zal toch ook de ware Evangelieprediking het uitvloeijsel moeten zijn van het door JEZUS CHRISTUS tot leven ontwaakte, dat leven in hem minnende en naar dat leven in liefde strevende hart; de vrucht van een met God in CHRISTUS verzoend, een met CHRISTUS' in God verborgen, maar naar buiten in een degelijk karakter zich vertoonend leven. O neen! vraagt niet van éénen evangelieprediker, dat hij al den rijkdom van 't in CHRISTUS verschenen leven doorzien,

in zich opgenomen hebbe en diensvolgens wedergeve. Zelfs een JOHANNES zegt niet, dat hij „het woord des levens”, maar alleen wat hij er van aanschouwd heeft, verkondigt. Maar er iets van aanschouwd, er iets van begrepen, er iets van ervaren te hebben en dan er van te getuigen, – niet met overgenomen klanken, niet met geijkte zegswijzen, niet met onberispelijke veellicht, maar toch onbezielde formules, maar – met woorden door de geestdrift des geloofs, der dankbaarheid, der liefde ingegeven, o! dat is zoo iets schoons en edels en geestverheffends, omdat het hem, die het doet, schoon een’ mensch, een’ zondaar, een’ zwakke tot voertuig maakt van den Heiligen Geest. Jongelingen! worden er onder u niet gevonden, die, wetenschappelijk daartoe opgeleid, het leven des Evangeliedienaars kiezen? Dat leven, gelooft het, is een rijk leven, rijk niet in stoffelijken maar in geestelijken zin. Zullen onze gemeenten binnen kort gebrek hebben?

Er staat bij JOHANNES: Wij, „wat wij gezien en gehoord hebben.” Toch weet hij in dezen brief ook zeer goed, sprekende van zichzelf, ik te gebruiken (II: 1, 7 enz.) JOHANNES had zijne eigenaardigheid en ieder Evangeliedienaar moet die hebben. Het leven Gods in CHRISTUS geopenbaard, is rijk genoeg, om zich verschillend in verschillenden te weerspiegelen. Maar hier gebruikt hij dat wij zeker krachtens het besef van iets geheel bijzonders, waarin hij en zijne nu reeds allen gestorven medediscipelen gedeeld hadden; maar toch

ook uit half onbewust gevoel van de behoefte, om malkander aan te vullen.

Broeders in de Heilige Bediening! zóó moet het ook onder ons zijn: waardeering van elkander en erkenning van elkander, als getuigen van het in CHRISTUS verschenen leven, ook al gaan wij soms zeer verre uiteen, ook al missen wij soms bij den ander, wat ons voorkomt ook tot den CHRISTUS des Evangelies te behooren. Ik dank God, dat ik onder u, — voor mij hebben sinds mijn studietijd de vermolmde afscheidingsmuren van kerkgenootschappen niet bestaan — en vroeger gevonden heb, en voortdurend bezit hartelijke vrienden, wier vriendschap jegens mij, gelijk de mijne jegens hen, ook wortelde in meer gelijke beschouwing van het Evangelie. Gij hebt mij dikwijls gesteund, getroost, bemoedigd in zeer moeilijke omstandigheden, ook in de gemeente en op het gebied der zending. Ik dank u daarvoor openlijk. Maar ik heb er steeds naar gestreefd, ook uit besef van eigen onvolkomenheid, van bij allen liever te zoeken naar hetgeen ons in CHRISTUS vereenigt, dan naar hetgeen ons van een scheiden komt. O kwam nog eens bij mijn leven de tijd, dat het apostolische wij meer vol en diep en breed en rijk de uitdrukking kon zijn van veler evangeliedienaren éénheid en samenwerking! Zóó zouden wij veel meer voor gemeente en maatschappij vermogen.

JOHANNES zegt: „wat wij gehoord en gezien en met onze handen getast hebben van het woord des levens”, en wederom: „wij hebben het leven gezien”. Heb ik wellicht het onderscheid

vergeten tusschen een' JOHANNES, den oog- en oor- getuige van JEZUS' leven, hem, die aanlag aan JEZUS' borst, en ons, die zoovele eeuwen later zijn geboren? Neen! ik wil dat zoo weinig doen, dat ik nog steeds meen, dat de evangeliedienaar bij Evangelisten en Apostelen moet ter schole gaan, — niet om al hunne voorstellingen, begrippen, bewijsvoeringen, veel minder al hunne woorden als onfeilbaar aan te nemen, of zonder eigen nadenken en verwerking over te brengen, maar wel, — omdat zij den eersten, den verschen, den meest onmiddellijken indruk van JEZUS' verschijning en Gods liefdebetooning in hem ontvingen. Onder meer is mij het verschijnsel, dat JEZUS bij JOHANNES hooger staat dan JOHANNES, die zijn beeld ons teekent, nadat hij het jaren lang in zich heeft omgedragen, waarborg van de betrouwbaarheid hunner schriften en onze behoefte daaraan. Maar moet daarom de Evangeliedienaar nu bij hen achterstaan in vastheid van overtuiging en geloof, in geestdrift van ingenomenheid en liefde, in verzekerdheid en levendigheid van hoop? Neen! want dien zij zagen, of liever het leven Gods dat zij in hem zagen, kan ook ons hart ervaren. Gelijk hen, zoo kan ook de openbaring Gods in CHRISTUS gegeven en tot ons gebracht, ons inwendig zoo gaan verlichten, dat wij, niet volkomen maar toch bij benadering, als JEZUS God als Vadèr rechtstreeks leeren kennen, dat wij met JEZUS en als JEZUS leeren liefhebben en onze hoop zien worden tot een besef van de liefde Gods, als uitgestort in onze harten door den H. Geest.

Gij begrijpt mij: de onmisbare voorwaarde voor de rechte Evangeliebediening is: eerst den CHRISTUS en het leven Gods in hem te zoeken bij de oorspronkelijke getuigen zijner verschijning, en dan door geloof en liefde dat leven meer en meer, en steeds dieper op te nemen in eigen binnenste. Dat is de weg. Maar dan gaat ook het oog open, om van dat eeuwige leven, dat bij den Vader was maar in CHRISTUS is geopenbaard, de werking te zien, niet maar in de kerk, veelmin in één kerkgenootschap, maar in de gemeente, zoo binnen als buiten de kerk, van alle tijden; niet slechts in bepaald godsdienstige kringen, maar in geheel de maatschappij, zooals zij, vaak als ondanks haar zelve, door JEZUS' beginselen wordt doortrokken; niet slechts in de godgeleerde, maar in alle ware wetenschap, ook in de letterkunde, ook in de kunst.

Doch waartoe verder in deze beschouwingen uitgeweid? Naarmate gij er meer mede instemt, zoudt gij ze te nadrukkelijker kunnen gebruiken, om mij pijnlijk te herinneren, hoe verre ik bleef beneden dat ideaal. Gij zult dat niet, ik weet het uit uwe mij gebleken liefde; maar ik zelf moet er mij over verootmoedigen voor God, dat er aan mijne warmte, en bezieling, en volharding in het getuigen van CHRISTUS zooveel ontbrak. Doch dit hoort in de binnenkamer. Hier alleen dit. Indien ik ooit bij mijne leerlingen, bij mijne vrienden, bij de gemeente, van den kansel, aan het avondmaal, in de leerkamer, bij het ziekbed, of, ook zonder preeken, in andere kringen, met mijn woord en persoonlijkheid iets

heb uitgewerkt tot overtuiging omtrent de waarheid, met eenige warmte ontvonkt heb tot bezieling voor het goede, met eenigen ernst opgewekt tot levensvernieuwing en heiliging, — weet dat het geweest is, doordat, Gode zij dank! mijn oog iets gezien, mijn hart iets ervaren, mijn leven eenige vrucht geplukt heeft van het leven in CHRISTUS geopenbaard. Vraagt gij mijne levensbelijdenis? God onze heilige Vader, JEZUS het van God gegeven leven van ons leven, en wij menschen en zondaars door Gods genade in JEZUS geroepen tot het leven der zaligste gemeenschap.

c. „Geroepen tot de zaligste gemeenschap,” — dit woord brengt als van zelf tot het doel der Evangelieprediking en den geest, waarin zij geschieden moet. JOHANNES zegt, naar eene eenigszins gewijzigde vertaling: „dit verkondigen wij ook u, opdat gij met ons gemeenschap hebt. Onze gemeenschap nu is met den Vader en met zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS.” Er zijn er, die bij dat: „Onze gemeenschap” uitsluitend willen gedacht hebben aan de Apostelen, in onderscheiding van de andere leden der gemeente. Ik kan het niet gelooven, maar meen, dat hij door dat „onze gemeenschap is met den Vader en zijnen Zoon” het onderscheidend kenmerk wil aangeven van de vereeniging tusschen alle ware christenen. In alle geval, die in Gods vaderliefde en JEZUS' levensmededeeling welgegronde, die daardoor heilige, die daardoor zalige en eeuwige gemeenschap tusschen menschen

en menschen is het einddoel der Evangelie- der Christusprediking. Der prediking, ja! maar ook van iedere werkzaamheid in 't Evangelie, gelijk nu bij JOHANNES zijn hem niet gewoon „schrijven” was, om hunne „blijdschap” volkomen te maken.

Waarom het ontkend? indien als doel bijna uitsluitend genoemd wordt: redding en behoudenis van „het eeuwig verderf” voor den zondaar; indien bij wijlen de indruk wordt gemaakt, als zou iemand in christelijken zin reeds zalig zijn, als hij zich behouden en „geborgens” voelt, dan is dat niet de volle christelijke waarheid. Zeker, de persoonlijke levensopenbaring in CHRISTUS JEZUS stelde de waardij van iedere menschelijke ziel in het licht, en keert zich daarom niet maar in het algemeen tot allen, maar tot het hart en geweten van ieder in het bijzonder. Maar het einddoel is toch iets meer en iets hoogers, dan redding en behoudenis van schuld, verderf en zonde. 't Is blijdschap, die blijdschap, die uit haren aard slechts in gemeenschap met anderen kan gesmaakt worden, in tegenoverstelling van de blijdschap naar de wereld, die uit haren aard zelfzuchtig is. Het is ware, reine, ook onder strijd en smart aanwassende blijdschap: eene blijdschap, die wortelt in het geloof aan de liefde Gods, waarmede hij ons eerst heeft liefgehad, en opwast naarmate men meer in en van die liefde Gods het leven der liefde leert leven; eene blijdschap, die, daar zij haar hoogste voorwerp heeft gevonden in den almachtigen Vader, die ook schepper is van alle dingen, nu ook leert in waarheid te genie-

ten, wat hij schoons en goed te genieten geeft; eene blijdschap, die bij wijlen ook bij den uitnemendsten christen kan schuil gaan, òf achter de wolk van het tijdelijk neerdrukkend gevoel van zonde en tekortkoming, òf in de duistere dalen van slagen en smarten des levens, òf als met JEZUS een Gethsemané van zelfverloochening moet betreden en doorworsteld worden, maar eene blijdschap die toch altijd weder opleeft, ook door de welverzekerde hoop van te zullen zijn, waar JEZUS is, van in volkomen reinheid zijn leven te zullen leven, het leven der liefde bij den Vader, van hetwelk hier slechts zwakke beginselen waren. Indien ik aan de bevordering van die blijdschap des geloofs, der liefde en der hoop, hetzij dan door de ernstige vermaning, om toch buiten de gemeenschap met den heiligen en liefdevollen JEZUS en den heiligen Vader geen ware vreugde te wachten, geen vrede, die niet wordt weggenomen, hetzij door een woord van bemoediging en troost in leed en rouwe, hetzij door opwekking tot liefdebetoon en liefdewerk, hetzij door te bewegen, om het kruis op te nemen en achter JEZUS te blijven gaan, ook door duistere dalen en over doornen, — dan heb ik mijnen God te danken vuriglijk. Misschien, dat de Hemelsche Vader mij ook daartoe veel smart en teleurstelling zond, om na de ervaring van den troost, die in CHRISTUS en dat er in hem eene blijdschap der hope is, die blijft, met te meer aandrang anderen op JEZUS te kunnen wijzen en door hem tot den Vader te leiden. En dit althans hoop ik en bid ik van God, dat ik bij

mijne vroegere en tegenwoordige leerlingen mijn doel bereikt heb en bereiken zal, om hun den indruk te geven, dat een christelijk leven, hoe moeilijk en ernstig in zijne zedelijke eischen, tot hoeveel strijd en zelfverloochening oproepende, toch, gelijk een welsprekende mond onlangs in ons midden zeide, geen ontevreden, geen knorrige menschen maakt, maar het leven der ware vreugde is, omdat het is het leven der liefde.

Neen! ik zal niet uitweiden over al de scheuringen, verdeeldheden, partijschappen, waaraan onze leeftijd op het gebied der kerk en godsdienst zoo rijk is. Daaronder en daartusschen heb ik getracht nooit te vergeten, dat gemeenschap der liefde het einddoel der Evangelieprediking moet zijn. Aan de bereiking van dat doel mede te werken, valt niet altijd gemakkelijk, omdat het zich zoo licht in den damp van den strijd aan ons oog onttrekt. Toch heb ik steeds in het geloof geleefd, dat velen dichter bij elkander staan, dan zij vermoeden, en in de hoop, dat als de genade Gods ons zijnen hemel binnenleidt, velen rondom CHRISTUS zullen vereenigd staan, die hier malkander niet begrepen. Indien men in den hemel blozen zal, vele waarachtig vrome christenen zullen er blozen, dat zij in het streven naar christelijk leven één, hier vaak om verschillende opvatting of beschouwing van dat leven, malkander hebben miskend.

O zalige toekomst, waarvan de werkelijkheid nog weinig te zien geeft, maar waaraan wij toch gelooven, omdat de almachtige God liefde is; o zalige

toekomst, die hoezeer door zonde en ongerechtigheid vertraagd, toch ons gewaarborgd is in den Zoon des Vaders, wien de macht is gegeven over alle vleesch (Joh. XVII); o zalige toekomst, wier licht te midden van vele duisternissen, toch enkele stralen in uren als deze, ons toezendt, profetie van beter; o zalige toekomst, als het leven, in CHRISTUS geopenbaard, door de almacht van 's Vaders liefde overwonnen en den band der ware broederschap gestrengeld heeft rondom al, wat den naam van mensch draagt. God! vergeef het uwen dienaar, dat hij er niet beter en niet gelooviger aan heeft medegewerkt! God! geloofd zij uwe liefde, als hij door woord en arbeid en voorbeeld enkele steenen heeft aangebracht aan den heiligen tempel der liefde.

En gij gemeente! verneem mijne belofte: CHRISTUS en het leven in hem geopenbaard wil ik u blijven verkondigen, den heiligen en volheerlijken Zoon van God, den vriendelijken en aantrekkelijken Zoon des Menschen, opdat in hem onze gemeenschap met den Vader en elkander aansterke; opdat eens in volkomenheid zij, wat wij in uren als deze gevoelen: „mijn geloof uw geloof, en uw geloof mijn geloof, mijn Heiland uw Heiland, uw Heiland mijn Heiland, zijn Vader onze Vader, en wij allen te zamen, ook met onze ontslapenen, ook met wie uit de heidenen zijn toegebracht, malkanders broeders en zusters.”

Uwe dienaren, gemeente! zwakke, feilbare, sterfelijke menschen, ook de uitnemendsten, zijn maar voor een tijd en gaan voorbij, maar de Heilige Geest des Vaders en des Zoons, de Geest der eeuwige liefde blijft. Amen.